

Skovdyrkeren

Nr. 102 - maj 2025

**Skovejere rydder
krat og plejer heden**

Indhold

Jan og Kirsten Hjort er begge 68 år. Nu har de taget hul på samtalen om generationsskifte med deres to børn.

Side 8

Leder	2
Kort nyt	3
Krondyr i familieskoven	4
Ny generation tager over	8
Højere tilskud til skovrejsning	9
Skovejere vil pleje heden	10
Brand i skoven	14
Slut med konvertering af løv	17
Kirkeskov og naturkirkegård	18

Forsidebilledet:

Skovdyrkerne hjælper vestjyske skovejere med at rydde et større hedeareal for krat. Derefter skal arealet hegnes og afgræsses.

Læs mere side 10.

Foto: Jens Mathiasen

Respekt og saglighed i skovdebatten

Henrik Fredslund-Petursson, administrerende direktør

Som skovejere har vi forskellige mål med vores skovdrift. Det kan handle om natur, produktion, klimagevinster eller noget helt andet.

Men én ting har vi til fælles. Vi elsker skoven – uanset om vi udvikler naturværdier eller producerer træ.

Hos Skovdyrkerne insisterer vi på, at der skal være plads til forskellige driftsformål.

Samme plads til forskellighed savner vi i den offentlige debat om skovens fremtid. For ofte ender debatterne i skyttegravskrige, hvor der ikke lyttes – kun råbes.

Hos Skovdyrkerne oplever vi det blandt andet, når vi bringer artikler eller opslag

om skovbrugsfaglige eller politiske emner. Er emnet kontroversielt bliver kommentarsporet ofte fyldt af mavefornemmelser og moralske fordømmelser. Det gør ikke noget godt for debatten.

Samtale og faglig debat har altid været en vigtig del af Skovdyrkerne. Det værner vi om.

Men vi insisterer på en respektfuld tone, hvor argumenter er baseret på fakta og erfaring. Skovejernes ønsker til forskellige målsætninger skal respekteres, og der skal være plads til faglige uenigheder.

For skoven er kompleks. Den kan rumme både biodiversitet og bæredygtig produktion. Den kan være levested, rekreativt rum og råstofkilde – endda flere ting på én gang.

Men vi skal turde at tage de svære samtaler om, hvordan vi balancerer disse hensyn. Det kræver en tone og en tilgang, hvor vi lytter og bygger videre på hinandens viden – og ikke bare forsøger at overdøve den.

Der er mange, der gerne vil skoven det godt. Men vejen dertil går ikke gennem sort/hvid tænkning. Den går gennem faglighed, dialog og respekt for skoven og dem, der arbejder med den.

Samtale og faglig debat har altid været en vigtig del af Skovdyrkerne. Det værner vi om.

God læselyst

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry

www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Henrik Fredslund-Petursson
Redaktør: Jens Mathiasen / jma@skovdyrkerne.dk

Layout: Landbrugsmedierne
Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X

Novo-fond sender 400 millioner til skov og natur

Den Danske Naturfond og Den Danske Klimaskovfond får i alt 400 millioner kroner til at etablere og beskytte natur- og skovområder i Danmark.

Det er Novo Nordisk Fonden, som har valgt at støtte med det markante millionbeløb.

- Hos Novo Nordisk Fonden deler vi den ambitiøse vision i Den Grønne Trepert om en omlægning af Danmarks areal, så vi får udsigt til flere sammenhængende naturområder, end vi har i dag. For at understøtte denne udvikling har vi valgt at støtte Den Danske Naturfond og Klimaskovfonden i deres arbejde med at etablere nye natur- og skovområder, siger Mads Krogsgaard Thomsen, CEO i Novo Nordisk Fonden.

Bevillingerne skal hjælpe med accelerere etableringen af natur- og skovområder ved at ruste de to fonde endnu bedre til det arbejde, de allerede laver på området.

Bevillingerne er en del af de 10 milliarder kroner, som Novo Nordisk Fonden har prioriteret til projekter, der skal fremme grøn omstilling inden for rammerne af Den Grønne Trepert.

Brancheforening bakker op om regulering af ulve

På EU-niveau er ulvens beskyttelsesstatus nu nedjusteret fra 'strengt beskyttet' til 'beskyttet'.

Det skal give landene større handelfrihed i forvaltningen af deres ulvebestande – herunder potentielt give mulighed for at regulere af rovdyret.

Dansk Skovforening bakker op.

- Det er vigtigt, at man får mulighed for at regulere, hvis bestanden fortsætter den vækst, vi har set hidtil. Det kan nemlig allerede have store økonomiske konsekvenser for skovejere, der har betydelige indtægter fra jagt på blandt andet hjortevildt, siger

Peter A. Busck på foreningens hjemmeside. Han er formand for Dansk Skovforening og medlem af Vildtforvaltningsrådet.

Men for at få effekt skal ændringen implementeres i EU's habitatdirektiv, som beskytter arter og deres levesteder. Derfor skal EU-Kommissionens forslag om at ændre EU's habitatdirektiv nu vedtages af Europa-Parlamentet og Ministerrådet. Hvis ændringen træder i kraft, vil ulven dog fortsat være beskyttet, og medlemslandene har stadig pligt til at sikre gunstig bevaringsstatus af ulv, fastslår Kommissionen.

Naturstyrelsen vil følge udviklingen i de kommende urørte statslige skove.

Styrelse kortlægger biodiversitet

Der er fundet mere end 1200 forskellige dyr, planter og svampe - og der er taget feltprøver mere end 1000 forskellige steder.

Det er en omfattende undersøgelse, som Naturstyrelsen nu er færdig med at indsamle data til. Undersøgelsen er en baseline, som giver et øjebliksbillede af, hvor mange arter der findes i 20 forskellige statslige skove - før de bliver omlagt til urørt skov.

Kortlægningen betyder, at man i fremtiden kan udføre lignende undersøgelser, og se hvordan de urørte skove udvikler sig. Det skriver Naturstyrelsen.

- Der er gang i en historisk omstilling af de statslige skove, der skal være vildere

og mere varierede. Derfor sletter vi også mange af de menneskeskabte spor i skoven ved at fjerne dræn og grøfter. På den måde genopstår små skovsøer og moser. Nu har vi mulighed for at følge, hvordan de urørte skove udvikler sig, fortæller Rune Hauskov Kristiansen konstitueret kontorchef i Naturstyrelsen.

Som en afrunding på undersøgelsen skal der laves en rapport på baggrund af de forskellige data. Afrapporteringen forventes at være færdig i løbet af 2025.

Aage V. Jensen Naturfond har gjort arbejdet muligt med en donation på ni millioner kroner tilbage i 2021.

Kronvildt presser familieskoven: Kun sitkagran kan komme over bidehøjde

Kirsten Hjorth ejer 40 hektar midtjysk familieskov. Hun er 11. generation og dyrker skoven forstligt. Den store udfordring er kronvildt, som gør det svært at variere træarter.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Det er ikke helt nemt at dyrke skov, når man samtidig har masser af krondyr gående. Men sådan er vilkårene hos den østjyske skovejer Kirsten Hjorth og ægtefællen Jan Hjorth, Them ved Silkeborg.

- Kom med, så kan du få syn for sagen, siger Jan Hjorth.

Han hopper i robuste støvler og lyner en praktisk jakke. Et øjeblik senere spadserer han ned ad et spor i skoven side om side med sin kone, Kirsten.

På begge sider står flotte 30-årige rødgraner. Forårssolen skinner fra en dybblå himmel og enkelte stråler slipper igennem de tætte nåltræer.

- Det her er en bevoksning fra 1990'erne. Da Kirsten overtog skoven i

1994, var der næsten kun rødgran. Men nu er her så meget kronvildt, at vi ikke længere kan få rødgran over bidehøjde. Træerne bliver ædt og ødelagt. De seneste år har vi derfor plantet sitkagran, siger Jan Hjorth.

Længere fremme stopper han ved en lysning, hvor der blev skovet rødgran for fire år siden. Nu står der unge sitkagraner, der efterhånden har fået fodfæste.

- Her er et eksempel på en af skovens unge sitka/lærk-beplantninger. Vi har måttet efterbedre nogle steder på arealet. Men havde vi plantet rødgran, så ville de ikke være kommet op. Krondyrene ville have molesteret størstedelen af træerne, siger han.

I kanten af arealet er der syn for sagen. Her står enkelte selvsåede rødgra-

ner. Træerne er brede som badebolde og ikke meget over en meter høje.

- Det er vores 'bonsai-træer.' Sådan ser nyplantede rødgraner ud efter nogle sæsoner. De kommer aldrig over bidehøjde. Derfor er vi nødt til at plante sitkagran, siger Kirsten Hjorth.

Ejet af familien i 11 generationer

Kirsten og Jan Hjorth har delt glæder og pligter i skoven siden 1994, hvor de overtog ejerskabet fra Kirsten forældre.

Dengang blev landbrugsbygninger og agerjord solgt fra – og de overtog skoven som en selvstændig bygningsløs skov-ejendom på 40 hektar.

- På det tidspunkt kunne mine forældre ikke overskue det hele mere. Derfor gennemførte vi generationsskiftet af

Der klippes nobilis fra tre hektar. Sidste sæson blev der leveret 25 ton klippegrønt i god kvalitet.

Kronvildtet elsker rødgran, som sjældent kan komme over bidehøjde.

Kirsten og Jan Hjort dyrker skov ved Them i Midtjylland. Sitkagran bliver en stadig større andel af skoven, da det er den eneste træart, som kronvildtet ikke bider ned.

To hektar gammel rødgran bliver skovet i denne sæson. Bevoksningen er omkring 80 år gammel. Træerne er ved at miste vitalitet og derfor sikres værdierne nu.

→ ejendommen, fortæller Kirsten Hjorth.

Hendes forældre var traditionelle landmænd med husdyrhold på gården. En størrelse landbrug, man ikke kan leve af i dag.

Hun husker, at forældrene altid har nydt skoven. Faren arbejdede selv med at skove tømmer, sælge brænde, klippe nobilis og dyrke juletræer.

- De var utroligt glade for skoven. Det var den del af bedriften, som altid kunne give lidt ekstra indkomst udover landbruget, husker Kirsten Hjorth.

Stor arbejdsindsats

Da Kirsten og hendes mand Jan overtog skoven, meldte de sig ind i Skovdyrkerne. De har været medlemmer lige siden.

I dag er de begge 68 år. Specielt de første år arbejdede de meget i skoven ved siden af deres fuldtidsjobs.

- Jeg kan stadig huske, at vi klippede og bundtede nobilis, som skulle leveres til skovdyrkerne. Sommetider var vi nødt til at arbejde både aften og nat for at nå det hele, fortæller han og sender blikket over til sin kone.

- Ja, det gik vildt for sig – med pande-

lamper og sommetider i snevejr, returnerer hun.

Efterhånden som årene er gået, har parret lagt mange flere opgaver over til Skovdyrkerne.

- I klippebevoksningerne lader vi Skovdyrkerne tage sig af arbejdet. Det eneste vi selv klarer, er at gødske træerne, siger Jan Hjorth.

Det samme gælder i skovbruget. Her er det også Skovdyrkerne som udfører opgaverne.

- Selvfølgelig koster det noget, når store effektive skovningsmaskiner ruller

ind på matriklen. Men maskinerne klarer meget arbejde i løbet af ret kort tid. Det vil ikke give mening, at vi selv skover og kører ud, siger Jan Hjorth.

Bevoksning plantet af arbejdsløse

Parret fortsætter rundturen i skoven, som er etableret i meget bakket landskab. Jordtypen varierer lige fra lerjord til sandbakker.

De går ind i skovens ældste afdeling – en bevoksning med to hektar rødgran. Den blev plantet tilbage i slutningen af 1940'erne.

Det er ikke Kirstens farfar, som har plantet træerne. Derimod har fortidens arbejdsløse svunget plantespaderne.

- Efter krigen fik min farfar hjælp i skoven fra noget så fint som 'Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse'. Vi mener, at det er dem, som har plantet de flotte rødgraner, som nu skal skoves, fortæller Kirsten Hjorth.

Beslutningen om at skove er truffet i samarbejde med skovfoged Søren Børsting, Skovdyrkerne Midt.

- Skovfogedens faglige vurdering er, at nogle af træerne bliver tykke for neden på grund af begyndende råd. Træerne er gamle, og de begynder at vise nedsat vitalitet. Derfor vælger vi at skove arealet nu, sådan at vi får realiseret værdierne, siger Jan Hjorth.

Vurderingen er, at der står omkring 1000 kubikmeter råtræ på arealet.

- Det er en stor skovning – og efter rådgivning fra skovfogeden vælger vi derfor at få skoven certificeret nu, sådan at vi kan opnå en bedre kubikmeterpris på træet, siger han.

For Kirsten Hjorth skal beslutningen om at skove lige fordøjes.

- Det er virkelig hjertet i skoven, som nu bliver lagt ned. Men bevoksningen er 80 år gammel og det kan ikke være anderledes, siger hun.

Vil gerne undgå hegn

Parret gør det klart, at de altid har dyrket skoven forstligt i tæt samarbejde

Fogstrup Skov

- 40 hektar
- Ejendommen af Kirsten Hjorths familie igennem 11 generationer.
- Drives forstligt. Cirka 50 procent sitka og 50 procent rødgran.
- Cirka fire hektar nobilis, hvoraf de tre er i drift. Den sidste hektar er endnu under klippehøjde.
- Derudover mindre naturarealer med blandet artssammensætning, blandt andet nordmannsgran, lærk og bøg med flere.
- Generationsskifte på vej med næste familiegeneration.

Snudebiller er en betydelig skadegør i nyplantningerne. Som noget nyt er der afprøvet træer med en belægning, som sikrer imod gnav fra snudebillerne. Det ser ud til at virke ret fornuftigt, oplyser Kirsten Hjorth.

med Skovdyrkerne.

Udfordringen med kronvildtet har også været diskuteret med skovfogeden. Hegning kunne i nogen grad løse problemet. Men det er ejerne ikke så vilde med.

- Vi vil gerne bevare vildtets frie bevægelighed i skoven. Det kan vi ikke, hvis vi hegner. Derudover er der eksempler på, at kronvildtflokke render hegnene ned alligevel, siger Jan Hjorth og tilføjer, at det jo heller ikke er gratis at hegne store arealer.

- Lige nu overvejer vi, om vi skal hegne, når de fire hektar rødgran er skovet. Det har vi ikke helt besluttet os for endnu, lyder det.

Herlighed i skoven

Skoven er nabo til den store Skærbæk Plantage. Vildtet har masser af plads og jagten er god.

Det værdsætter Jan Hjorth, som selv er inkarneret jæger.

- Vi har store flokke af krondyr. Men derudover har vi også fået en mindre bestand af dåvildt. Råvildtet er noget klemmt og stresset på grund af de store kronvildtbestande i området, siger Jan Hjorth.

Han lister op i et skydetårn og kigger ud over det bakkede terræn, hvor der er udsigt til naboer og de nærmeste landsbyer i området.

Aprilsolen gennemlyser den forårsklædte skov. Han sidder et øjeblik og mærker den altomfavnende stilhed, som rammer helt ind under huden.

- At gå op i tårnet og nyde skoven sådan en dag her - det er jo nærmest himmelsk. Så bliver det altså ikke større, siger Jan Hjorth.

De ser begge frem til at kunne nyde skoven mere i de kommende år.

- Kirsten er blevet pensionist, og jeg stopper på arbejdet indenfor en overskuelig fremtid. Til den tid drømmer vi begge om at bruge mere tid herude og nyde skoven. Det vil være fantastisk, lyder det fra dem begge.

Skoven skal videre til næste generation

Kirsten og Jan Hjorth har taget hul på samtalen om generationsskifte med deres børn. Begge børn vil gerne overtage, og der skal findes en god model for både familien og skoven.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Efter mere end tre årtier som ejere af skovejendommen ved Them står Jan og Kirsten Hjorth nu over for et vigtigt skridt.

Parret er så småt gået i gang med at planlægge generationsskiftet. De er begge 68 år og har ejet og drevet skoven siden 1994.

– Vi har taget hul på samtalen. Begge vores børn har givet udtryk for, at de gerne vil overtage skoven efter os. Det glæder os selvfølgelig meget, fortæller Kirsten Hjorth.

Møde med skovfogeden

Det blev konkret for få uger siden med et familiemøde i skoven med deres skovfoged Søren Børsting.

– Her fik vi talt de skovbrugsmæssige ting igennem. Søren hjalp med at give en faglig vurdering af, hvordan skoven kan drives fremover. Både hvis børnene vil være aktive skovejere - eller hvis de

foretrækker en mere passiv ejerrolle, siger Jan Hjorth.

Parret har Kaspar på 42 og Rikke på 38. Rikke er tandlæge og ansat i skole-

Skoven ligger i naturskønt og bakket landskab med flot udsigt til områdets landsbyer.

Jan og Kirsten Hjorth er begge 68 år. Nu har de taget hul på samtalen om generationsskifte med deres to børn. Børnene vil blive den tolvte familiegeneration som ejer skoven.

tandplejen i Ikast, og Kaspar er økonom og for nylig startet i ledelsen hos en virksomhed på Djursland.

Selvom de begge har både familie og krævende karrierer, betyder skoven meget for dem.

– Vores børn er jo vokset op med skoven og har mange gode minder herfra. Vi har holdt utallige fødselsdage og familiefester herude. Skoven har altid været samlingspunkt for vores familie, fortæller Kirsten Hjorth.

Selskabsmodel kan være løsningen

Parret er enige om, at tingene skal arbejdes godt igennem. Løsningen bliver måske en selskabskonstruktion.

– Det kan nok være fornuftigt at gå den vej. Det åbner nogle gode muligheder for delt ejerskab – og samtidig er der nye regler på vej for generationsskifte, som kan gøre det attraktivt at skifte, uden at skatten bliver voldsomt høj, forklarer Jan Hjorth, som er partner i et revisionsfirma i Silkeborg.

Både han og Kirsten gør det også klart, at der ikke er noget pres fra deres side.

– Vi vil bestemt ikke forlange, at vores børn skal overtage. Gør de det, skal det være fordi, de har lyst til det, lyder det.

Fremtiden for skoven

For familien Hjorth har det været vigtigt at få åbnet op for samtalen.

– Der er mange måder at være skov-ejer på. Det vigtigste er, at vi finder en løsning, der giver børnene lyst og mulighed for at føre skoven videre – og at vi sikrer, at skoven også i fremtiden er et sted, hvor familien kan samles, siger Kirsten Hjorth.

Hvis generationsskiftet falder på plads, bliver børnene tolvte familiegeneration, som ejer skoven.

Klimaskovfonden er klar med højere støtte

Skovrejsning med klimaskovfonden bliver forenklet fremover. Lodsejerne kan se frem til højere støtte og indkomstkompensation på linje med Grøn Trepert.

Klimaskovfonden åbner en ny ansøgningsrunde den 12. maj.

Når det sker, er det med en ny forenklet projektmodel og forventet mulighed for at få indkomstkompensation på linje med den nye statslige ordning for skovrejsning.

Det oplyser Klimaskovfonden til Skovdyrkeren.

Baggrunden er, at Folketinget i disse måneder behandler en lovændring, der vil give Klimaskovfonden lov til at yde indkomstkompensation til lodsejere for tabt indtægt ved skovrejsning.

- Det betyder, at fonden ud over støtte til skovrejsningen vil kunne udbetale indkomstkompensation efter de samme satser for produktionsskov og urørt skov, som den kommende statslige ordning, oplyser fonden.

Muligheden vil gælde allerede fra den kommende ansøgningsrunde – under forudsætning af, at den fremsatte lovændring vedtages af Folketinget den 20. maj 2025 og træder i kraft den 1. juli 2025 som planlagt. Det vil i så fald være den første mulighed for at få højere støtte til skovrejsning som følge af Den Grønne Trepert.

Klimaskovfondens velkendte auktionsmodel vil fortsat gælde for selve skovrejsningsprojektet. Her er det lodsejer, der sætter prisen i forhold til den CO₂-effekt, som skovrejsningsprojektet giver.

- Indkomstkompensationen er faste takster, som kommer oveni, oplyses det fra Klimaskovfonden.

Kun én ansøgning fremover

Tidligere har ansøgningen hos Klimaskovfonden været opdelt i en for-

Lodsejere, der vælger skovrejsning med Klimaskovfonden, kan se frem til højere støtte og indkomstkompensation på linje med Grøn Trepert.

håndsansøgning og en endelig ansøgning.

Men fra 2025 er der kun én ansøgningsfase, hvor alle oplysninger om skovrejsningsprojektet indsendes til fonden. Der er stadig mulighed for at opnå myndighedsgodkendelser, efter at ansøgningen er sendt afsted til fonden.

Klimaskovfonden håber, at de nye

muligheder kan holde farten i skovrejsningen i år. Seneste frist for at søge i forårets ansøgningsrunde er den 12. juni 2025.

Kontakt din skovfoged ved Skovdyrkerne, hvis du er interesseret i at høre mere om skovrejsning igennem Klimaskovfondens ordning.

/jma

Skovejere rydder krat og vil pleje heden med kvæg

Skovejere har ryddet krat fra 60 hektar hede. Arealet bliver nu lysåbent til gavn for dagsommerfugle og truede arter. Den fremtidige pleje bliver udført af græssende kvæg.

Fældebunkelæggeren fjerner bjergfyr, contortafyr og serotina.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Fældebunkelæggeren skærer igennem en gammel hvidgran. Sekunder senere lander den gamle gran i en bunke side om side med nedlagte bjergfyr.

- Det bliver rigtig godt. Heden kommer frem igen, og vi får et skønt lysåbent areal herude, siger Lars Taulbjerg, som ejer ejendommen Porsebjerg ved Ørnhøj i Vestjylland.

Han kigger over til skovfoged Anders Elmholdt, Skovdyrkerne Vest.

- Ja, vi er i gang på anden uge med to fældebunkelæggere. Men vi har også nået meget, returnerer Anders Elmholdt.

Lars Taulbjerg og Anders Elmholdt skræver over spredte bunker af afklippede bjergfyr. De går længere ind på heden.

Imens arbejder maskinen sig fremad og klipper bjergfyr og serotina, som var det tændstikker.

Maskinføreren styrer behændigt udenom hedens spredte enebærbuske.

- Vi rydder primært bjergfyr, contortafyr og serotina. Enebær bliver bevaret sammen med spredte ege, birk, asp og skovfyr, forklarer Anders Elmholdt.

Klargøring til afgræsning

Selvom arealet mest af alt ligner en krigszone, så er der mening med det hele.

Skovdyrkerne hjælper ejerne med at gøre det klar til afgræsning.

- Vi har hjulpet ejerne med at søge tilskud til den såkaldte plejegræsordning til deres cirka 60 hektar hede.

- Derfor er vi nu i fuld gang med at rydde arealet. Med rydningen forsvinder tilgroningen af heden, lyngen kommer frem, og arealet bliver lysåbent, siger skovfogeden.

Derefter bliver arealet hegnet, og det

skal afgræsses i løbet af sommeren.

Ejerne Lars og Jan Taulbjerg var hurtige til at takke ja til rydning og afgræsning – også selvom operationen ikke støtter op om vildtplejen.

- Vi går først og fremmest op i jagt. Vi er klar over, at krondyrene mister skjulesteder. Men omvendt hjælper vi naturen godt på vej. Derudover må jeg bare sige, at rydningen har skabt fantastisk udsigt og herlighedsværdi, som vi ikke havde tidligere. Det nyder vi meget, siger Lars Taulbjerg.

Dispensation fra beskyttelse

Ved middagstid er forårshimlen dybblå, og solen bager ned på heden. Som ud af ingenting flakser citrongule vinger hen over lyngen.

- Se, det er en citronsommerfugl. En rigtig forårsbebuder, som flyver fra begyndelsen af marts, siger Louise Berg Hansen, biolog ved Herning Kommune, som også er med rundturen.

- Forhåbentlig kommer vi til at se flere sommerfugle, når vi kommer i mål med projektet, svarer Lars Taulbjerg.

Herning Kommune har spillet en vigtig rolle for projektet. Arealet er ikke fredsskovspålagt. Det karakteriseres som hede med paragraf 3-restriktioner.

- Kommunen administrerer paragraf 3-beskyttelse. Beskyttelsen indebærer, at man ikke må foretage tilstands- →

Det er Skovdyrkerne, som står for rydning og hegning af arealet. På billedet ses Skovfogedassistent Magnus Sørensen, skovfoged Anders Elmholdt og den ene af de to ejere, Lars Taulbjerg.

→ ændring på et areal. Det sker jo i høj grad i dette projekt.

- Men rydningen hjælper helt åbenlyst naturen på vej. Der bliver skabt bedre muligheder for truede og sårbare arter. Det vil kommunen gerne støtte op om. Derfor har vi også givet dispensation fra beskyttelsen, siger Louise Berg Hansen.

Afgræsning med tilskud

Ejerne Lars og Jan Taulbjerg får tilskud til hegn og afgræsning.

Tilskuddet har de fået igennem ordningen 'Pleje af græs og naturarealer'. Det er en ordning, som administreres af Styrelsen for Grøn arealomlægning og Vandmiljø.

Det er Skovdyrkerne, som har hjulpet med at søge tilskuddet hjem. Ifølge skovfoged Anders Elmholdt kan man med tilskuddet holde en fornuftig økonomi i projektet som helhed.

- De fornuftige flispriser gør det betydeligt billigere at rydde mindre risikofyldt økonomisk set, siger han.

- Plejegræs-ordningen giver et tilskud til hegn. Derudover får ejerne et årligt

Store arealer med primært bjergfyr og contortafyr er blevet ryddet. Det skaber et helt anderledes lysåbent areal, hvor hedelyngen får mulighed for at brede sig igen.

tilskud pr. hektar for at afgræsse. Min forventning er, at klargøring og hegn kan klares uden større omkostninger for

Ejeren Lars Taulbjerg glæder sig over projektet.

ejerne. Og med det årlige afgræsningstilskud kan ejerne opnå en fornuftig totaløkonomi i de kommende sæsoner, forklarer skovfogeden.

Ejer Lars Taulbjerg forklarer, at der er indgået en aftale om afgræsning med en lokal landmand i området.

- Vi har aftalt, at landmanden står for hegnsvedligehold og afgræsning med egne dyr. Min bror og jeg er ikke landmænd, men arbejder i andre brancher. Derfor passer det os fint, at vi ikke har det daglige ansvar for den praktiske afgræsning af arealerne, siger Lars Taulbjerg.

Han tilføjer, at arealet vil blive hegnnet med et 90 centimeter højt 3-trådet hegn.

- Det er vigtigt, at både råvildt og kronvildt samt småvildt som ræv og hare - fortsat kan bevæge sig frit på arealet. Det sikrer vi med denne hegnsløsning, siger Lars Taulbjerg.

Klar til afgræsning

Tilbage på heden æder fældebunkelæggeren sig igennem flere hektar. Som dagen går, bliver arealet mere og mere

- Fældebunkelæggeren er monteret med et fældehoved, som klipper som et gigantisk ørnenæb. Det betyder, at vi kan arbejde helt nede ved jordoverfladen, siger Anders Elmholdt.

lysåbent, og der kommer mere lyng til syne.

- Lige nu ser det forfærdeligt ud. Men om kort tid vil alt det afklippede materiale blive kørt væk fra arealet. Det vil blive lagt på lager i store stakke tæt ved kørefast vej. Herfra leveres det til varmekværker i lokalområdet i løbet af den kommende fyringssæson, siger Anders Elmholdt.

- Derefter knuser vi et spor i hegnslinjen, og får hegnet monteret, fortsætter han.

Han forklarer, at arealet skal være klar til afgræsning inden sommer.

Fremover vil det nok blive nødvendigt at fortsætte vedligeholdelsen af arealet.

- Dyrene kan nok i nogen grad holde de uønskede træer nede, men vi har en forventning om, at vi fremover skal vedligeholde for at sikre at arealet forbliver lysåbent, siger Lars Taulbjerg.

Han glæder sig over forandringerne.

- Jeg er super begejstret for projektet. Det bliver meget spændende at følge det i de kommende måneder og år, siger han.

En stor del af flisen er bjergfyr, som er godt flismateriale, oplyser Anders Elmholdt. Stakkene vil blive hugget til flis og leveret til et nærliggende varmekværk i løbet af den kommende fyringssæson.

Afgræsning med tilskud

Projektet har opnået tilskud fra ordningen Pleje af græs- og naturarealer.

Afgræsning og hegning

- Der opnået tilsagn på 2.600 kroner pr. hektar pr. år.
- Der er tale om tre projekter, hvor der tilsammen er søgt på i alt 172 hektar. Projektet på Porsebjerg udgør omkring 60 hektar.
- Der er ansøgt og forventes tilsagn om tilskud på 41 kroner pr. løbende meter hegn.
- Der er ansøgt om samlet 10.430 meter hegn

Om tilskudsordningen

- Ordningen Pleje af græs- og naturarealer er en 5-årig ordning under Landdistriktsprogrammet, som er delvis finansieret af EU. Ordningen administreres af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.
- Der gives årlige tilskud til afgræsning samt engangstilskud til hegning.
- Formålet med ordningen er at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten.
- For at kunne ansøge og blive godkendt stilles der blandt andet krav om høj naturværdi på arealet.
- Skovdyrkerne hjælper gerne med rådgivning og ansøgning til ordningen. Kontakt din skovfoged og hør nærmere om mulighederne

Skovejere overvejer brandforsikring efter fjerde skovbrand

Flere skovbrande har ramt sydjysk skov. Nu overvejer ejerne Susanne og Claus Koch, om de skal brandforsikre skoven.

Af Jens Mathiasen

Fire brande på ganske få måneder. To større og to mindre. Det er de barske realiteter for skovejerne Susanne og Claus Koch og deres datter, Cecilie i Vonsild ved Kolding.

- Det er lige ubehageligt hver gang. Sidste gang var i lørdags, hvor vi pludselig så røg nede fra en større sitkabevoksning. Brandvæsenet kom og slukkede branden. Men den nåede at brede sig over 100 meter i det tørre græs i skovbunden. Det kunne være gået meget værre, hvis branden havde fået lov at udvikle sig, siger Claus Koch.

Han gør det klart, at det seneste tilfælde var det mest alvorlige. Hver gang er brandene blevet slukket, inden ilden for alvor har fået fat i større træer eller dødt ved.

- Det er en grim oplevelse. Vi har aldrig tidligere oplevet problemer med brand, siger Claus Koch og tilføjer, at skoven har været i familiens eje i mange årtier.

- Men skoven ligger bynært. Der er kun fem kilometer til Kolding, og der kommer mange folk igennem vores skov. Vi har klare indikationer på, at brandene er påsatte, siger han.

Overvejer brandforsikring

Efter første brandtilfælde fik parret travlt med at få kigget deres forsikringsdokumenter igennem.

- Vi har ikke haft så meget fokus på vores skovforsikring tidligere. Men da vi fik kigget dokumenterne igennem, stod det klart, at vi er forsikret imod stormfald, men ikke brand.

- Derfor overvejer vi nu at tegne en

brandforsikring. Det er vi ikke helt afklarede med endnu, lyder det fra Claus Koch.

Uafhængigt af private forsikringer findes der også en offentlig erstatningsordning. Her har skovejere mulighed for at søge erstatning, hvis besøgende i skoven udøver hærværk eller for eksempel stifter brand.

- Den ordning vil vi søge – og det skal vi gøre allerede otte dage efter ulykken. Vi får vores skovfoged til at hjælpe med at besigtige og opgøre skaderne. Som sagt er vi ret sikre på, at brandene skyldes besøgende i skoven, og vi har derfor også anmeldt det til politiet, siger Claus Koch.

Længere tørkeperioder

Parret benytter naturnær skovdrift i deres skov Malkstedgård, som de driver sammen med deres datter. De er mangeårige skovdyrkermedlemmer og har Jens Venø Kjellerup, Skovdyrkerne Syd, som skovfoged.

Han har i mange år rådet skovejere med østjyske løvskove til at undvære brandforsikring.

- Østjyske løvskove kan altså ikke sådan lige futte af. Det har jeg sagt til mine medlemmer i mange år, når de har spurgt efter rådgivning om brandforsikring, siger skovfogeden.

Men hans råd ændrer sig i takt med flere og længere tørkeperioder.

- Plejer er altså død. Klimaet ændrer sig, og vi ser længere perioder med tørke end tidligere. Derfor vil jeg opfordre skovejere til at overveje, om en brandforsikring er det

Brandvæsenet slukkede branden, inden den for alvor nåede at udvikle sig.

Ilden nåede at brede sig længere end 100 meter i skovbunden.

Fire brande har parret oplevet de senere måneder. Samlet set er der tale om felter med brand på omkring 4.500 kvadratmeter.

Skovdyrkernes forsikringsordninger

Skovdyrkerne tilbyder at forsikre skovejere for både stormfald og brand. Arealer med juletræer og pyntegrønt kan også forsikres.

- Brandforsikringen dækker skade opstået ved brand, lynnedslag og eksplosion.
- Ved skade udbetales erstatningen efter en tabellagt værdisopgørelse af de skadede bevoksninger baseret på træart, alder, bonitet og bevoksningskvotient. Skadede effekter opgøres dog ved en individuel vurdering.
- Det er De Danske Skovdyrkerforeninger, som udbyder forsikringen i samarbejde med selskabet AXA Forsikring.
- Læs mere på skovdyrkerne.dk/skovforsikringer

Offentlig erstatningsordning

- Skovejere kan også søge om erstatning igennem en offentlig erstatningsordning, som administreres af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.
- Her kan man søge om erstatning for brand-, tyveri- og hærværksskader, som bliver forvoldt af gæster i skoven.
- På styrelsens hjemmeside findes anmeldelsesskema og yderligere oplysninger. Vær opmærksom på, at skader skal anmeldes indenfor otte dage efter, at de er sket.

→ rigtige for dem, siger han.

- I marts måned har vi haft mange uger med tørke, sol og blæst. Der skal ikke meget til, førend ilden har godt fat i tørre nåle og vissent græs. Det har vi jo set tydeligt hos Susanne og Claus Koch, siger skovfogeden.

Han opfordrer ejerne til at vurdere risikoen.

- Som ejer skal man finde ud af, hvad man sover bedst med. Det er en vur-

dering af risiko i forhold til forsikringspris. Det er klart, at hvis man ejer vestjysk plantage og hede, så er risikoen for en stor ulykke betydeligt højere end i en østjysk løvskov, siger han.

Skovdyrkerne tilbyder forsikringer

Skovejere som beslutter sig for at forsikre skoven kan gøre det igennem Skovdyrkerne.

Det oplyser Casper Pleidrup, forst-

fuldmægtig ved Skovdyrkerne.

- Skovdyrkerne tilbyder skovbrandsforsikring og en stormfaldsforsikring. Juletræer og klippegrønt kan også forsikres, siger han.

- Man kan forsikre hele skoven, men ønsker man delområder forsikret, så kan det også lade sig gøre, fortsætter han.

Se mere på skovdyrkerne.dk/skovforsikringer eller tag kontakt til Casper Pleidrup.

Slukningsarbejde i skoven.

Rekordmange naturbrande i marts

Naturen har været ekstremt tør i dette forår. De kommunale brandvæsener har været ude ved 200 naturbrande i marts måned.

I løbet af de sidste fem år, var det kun 2022, som oversteg antallet af udrykninger. Marts 2022 var den tørreste marts måned, der nogensinde er målt. Her rykkede brandfolk ud 224 gange. Det skriver dr.dk.

I følge Jarl Vagn Hansen, beredskabsdirektør i

Trekantområdets Brandvæsen, er det usædvanligt, at brandvæsenet skal rykke ud så ofte i marts måned for at slukke naturbrande.

- Det siger noget om, at vi har haft en længere periode nu uden nedbør, fortæller han til dr.dk.

Tørken skubber også tørkeindekset op, som i skrivende stund den 8. april ligger på 4,5. Faktisk har tørkeindekset aldrig før har ligget så højt i begyndelsen af april.

Konvertering af naturligt foryngede løvskove til nåleskove bliver karakteriseret som skovforringelse, og det er i strid med EUDR-reglerne.

Nye EU-regler stopper konvertering fra løv til nål

Ny forordning fra EU betyder, at skovejere ikke længere kan konvertere naturligt forynget løvskov til nåleskov.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovejere kan ikke længere omlægge løvskov til nåleskov. Sådan er realiteterne med den nye afskovningsforordning fra EU, kaldet EUDR.

Forordningen betegner det som skovforringelse, hvis man som skovejer konverterer en naturligt forynget løvtræsbevoksning til en plantet nåletræsbevoksning.

Og den går ikke. Skovejere må ikke udføre skovforringelse eller skovrydning.

I praksis betyder reglerne, at træ fra sådanne omlægnings ikke lovligt må sælges på markedet.

Naturligt foryngede skove

Mange af de gamle danske løvskove bliver kategoriseret som naturligt foryngede skove. Det skyldes, at det ofte er umuligt at se tegn på plantning. Det vil også være vanskeligt at dokumentere, hvis de i sin tid er blevet plantet.

Hvis skovejeren omlægger

denne type løvskov til nåleskov – vil det blive karakteriseret som nåleskov med få arter og ensartet struktur.

Det klassificeres som omlægning til plantageskov. Det er i strid med forordningen.

Konvertering af naturligt forynget løvskov til nåleskov vil fremover kræve, at den efterfølgende nåletræskultur bliver etableret med minimum tre forskellige arter.

Krav gælder allerede

Skovbrugets brancheforening Dansk Skovforening har fået bekræftet den konkrete tolkning af forordningen hos danske myndigheder.

Både ministeriet for Grøn

Trepart og styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø bekræfter, at reglerne ofte vil betyde et stop for omlægning af løvskov til nåleskov.

De nye krav har allerede betydning for træ, der er fremstillet efter den 29. juni 2023, hvor forordningen blev vedtaget i EU. Træet skal være solgt inden årsskiftet, hvis det skal undgå at skulle leve op til de nye EUDR-krav. Fra 1. januar 2026 vil kravene gælde for alt træ, som er fremstillet, efter forordningen blev til.

Er du skovejer og i tvivl om, hvordan du overholder de nye EUDR-regler, er du velkommen til at kontakte en skovfoged hos Skovdyrkerne.

Menighedsrådsformand Claus Hegelund glæder sig over projektet. Han håber, at både kirkegængere og byens borgere vil benytte sig af skoven.

Menighedsråd rejser skov og skaber smuk naturkirkegård

Menighedsrådet i Terslev har plantet skov på 13 hektar landbrugsjord. Målet er, at skoven skal blive et aktiv for hele lokalområdet.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

De ser ikke ud af meget sådan en grå dag i foråret – de tusindvis af små træer på den tidlige mark i Terslev.

Men de er godt på vej – og om få år vil trækroneerne brede sig og skabe byens nye kirkeskov.

Et sted, hvor der vil være plads til fordybelse og eftertænksomhed. Her vil mennesker komme for at nyde naturen, for at mindes og for at finde ro fra den hektiske dagligdag.

- Vi håber, at skoven bliver et sted, som kirkegængere og byens borgere vil benytte. Her vil der være plads til tanker, og til at mindes dem, vi har mistet. Det vil vi gerne favne med kirkeskoven, siger Claus Hegelund, der er formand for menighedsrådet i Terslev Kirke, Haslev på Midsjælland.

En tredjedel af arealet er udlagt til naturkirkegård.

- Det har vi gjort, fordi vi gerne vil give plads til mennesker, som måske ikke synes så godt om at blive stedt til hvile på den traditionelle kirkegård. Naturkirkegården er

En del af den gamle præstegårdshave er inddraget til naturkirkegården.

tættere på naturen, og området bliver ikke 'friseret' og plejet som vores traditionelle kirkegård, siger Claus Hegelund.

På naturkirkegården er der mulighed for urne-nedsættelse.

- Hvis man ønsker det, kan der lægges en lille diskret navneplade på stedet, hvor urnen er nedsat, siger Claus Hegelund.

Gavner lokalsamfundet.

Skoven blev plantet i 2023, og kirken indviede naturkirkegården i sommeren 2024.

Men ideen om, at rejse skov på markerne har flere år på bagen.

- Det er en idé, vi har haft i mange år. Den er blevet modnet hen ad vejen, siger Henriette Flændsdal, medlem af menighedsrådet.

Hun forklarer, at kirkejorden har være forpagtet ud til en lokal landmand i mange år, som har dyrket korn på markerne.

- Men vi ville gerne benytte arealet til et formål, som giver større værdi for borgerne.

- Det opnår vi med kirkeskoven. Den kommer til at gavne byen og hele lokalsamfundet, og det tiltaler os. Derudover støtter vi jo også natur, biodiversitet og klimaet, lyder det fra Henriette Flændsdal.

Rødeg i stort kors

Skoven bliver meget varieret, når den vokser til. Der er plantet ask, eg, ær, hassel, douglasgran og en lang række andre arter.

- Hvis jeg ikke tager fejl, er der over 25 forskellige træarter i skoven. Så vi får en fantastisk dejlig og meget varieret skov, siger Claus Hegelund.

Som endnu en variation vokser der nu også bærbuske på en del af arealet.

- Det viste sig, at vi skal respektere en →

Skoven består af en lang række træarter. Planterne kom i jorden i 2023 og mange er allerede nu over mandshøjde.

Skovdyrkerne har hjulpet Terslev Menighedsråd med etablering af den nye kirkeskov. På billedet er det menighedsrådsformand Claus Hegelund og skovfoged Kirsten Carlsen.

- Skoven har været renholdt flittigt, og det er medvirkende til træernes gode vækst, siger Kirsten Carlsen, skovfoged hos Skovdyrkerne Øerne. Det er Skovdyrkerne, som har stået for ansøgning og etablering af skoven.

→ tinglyst indsigtlinje, hvor bevoksningen ikke må komme op i højden. Derfor fik vi ideen om at plante bærbuske.

- Vi har nu flere hundrede buske. Det er blandt andet stikkelsbær, solbær, ribs og mange andre. Ideen er, at alle byens borgere skal være velkomne til at plukke bær fra buskene. Derudover bidrager de også som fødekilde til fuglene, siger formanden.

Som årene går, vil der også vokse et smukt kendetegn frem på naturkirkegården. Der er nemlig plantet rødege, som danner et femten meter stort kors.

- Det var egentlig skovfogedens ide.

Rødege får jo smukke røde farver om efteråret. Fra luften vil man fremover kunne se, hvordan de store ege danner korsformation i røde farver om efteråret. Det bliver et fantastisk smukt syn, siger Claus Hegelund.

- Det håber jeg, at jeg selv kan nå at opleve, tilføjer han.

Mange godkendelser

Claus Hegelund glæder sig sammen med det øvrige menighedsråd over, at projektet er kommet godt i hus.

Men han gør samtidig opmærksom på, at projektet har krævet tid og tålmodighed.

- Der skal mange tilladelser til, og mange instanser skal høres. Vi har søgt og fået stiftets godkendelse, så er der museerne, kommunen og provstiet, som også skal godkende.

- Alligevel gik det forholdsvis hurtigt. Alt i alt har det nok taget 3-4 måneder at få de nødvendige godkendelser på plads, siger han.

Han fremhæver også Skovdyrkerens hjælp.

- Vi har været holdt godt i hånden af Skovdyrkerne. Skovfoged Bjarke Sjøberg Thomsen har været en fantastisk støtte. Han har altid svaret hurtigt, når vi har

Der er etableret naturkirkegård på en del af arealet, og den er taget i brug. I forgrunden ses markering af en nedsat urne.

Terslev kirkeskov

- Skoven er rejst på cirka 13 hektar. Den blev plantet i foråret 2023.
- Naturkirkegård på cirka fire hektar.
- Der er anvendt mange forskellige træarter i blanding. Blandt andet bøg, eg, ær, valnød, rødell og birk.
- Skovdyrkerne har stået for ansøgningsproces, plantning og efterfølgende renhold af arealet.
- Projektet har opnået tilskud fra den offentlige skovrejsningsordning.

haft spørgsmål eller når vi skulle have noget afklaret, siger menighedsrådsformanden.

Glæder sig til fremtiden

Henriette Flændsdal og Claus Hegelund er begge glade for projektet, og de fortæller om stor opbakning fra kirkelige instanser og fra byens borgere.

- Nu skal træerne bare vokse til. Det næste, der skal ske, er at vi skal anlægge stier på arealet. Derudover drømmer vi hele tiden om nye tiltag. Det er eksempelvis en bålhytte og nogle bænke, så vi forbedrer borgernes mulighed for at benyt-

te skoven – men det må vi i gang med at søge midler til, siger Claus Hegelund.

Han anbefaler gerne andre menighedsråd at gå i gang med skovrejsning.

- Selv hvis man bare har ganske få hektar, så kan det også gøre en stor forskel for borgerne i lokalsamfundet. Det skal man bare kaste sig ud i. Men jeg vil helt afgjort råde til, at man tilknytter en dygtig rådgiver, siger han.

- Vi er jo ikke eksperter i træer eller skovrejsning, og vi har fået særdeles god hjælp fra Skovdyrkerens mand på projektet, lyder det fra Claus Hegelund.